

Till årsstämman för Norrtåg AB
(organisationsnummer 556758-3496)

Granskningsrapport år 2020

Vi, av fullmäktige i regionerna Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland Härjedalen utsedda lekmannarevisorer, har granskat verksamheten i Norrtåg AB.

Styrelse ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisor har i uppdrag att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och fullmäktiges revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning.

Vi bedömer att bolagets verksamhet år 2020 genomfördes i enlighet med fullmäktiges direktiv och det kommunala ändamålet. Styrelsen beslutade om flera väsentliga styrdokument och fick från VD löpande information om ekonomiskt läge och pågående verksamhet. Styrningen och uppföljningen var i huvudsak tillräcklig. Styrelsen bedömer att verksamheten genomfördes i enlighet med de kommunala befogenheterna. Vi gör ingen annan bedömning.

Vi bedömer sammantaget att bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att bolagets interna kontroll i huvudsak var tillräcklig.

Granskningsrapporten är digitalt signerad.

Mattias Sehlstedt
Lekmannarevisor

Anders Åknert
Lekmannarevisor

Mikael Gäfvert
Lekmannarevisor

Finn Cromberger
Lekmannarevisor

Vi återopar bifogad rapport: *Grundläggande granskning år 2020 av Norrtåg AB*, revisionskontoret Region Västerbotten.

SIGNATURSIDA

Detta dokument har elektroniskt undertecknats av följande undertecknare:

NAMN: Mikael Gäfvert
TITEL, ORGANISATION: Lekmannarevisor, Norrtåg AB
DATUM & TID: 2021-03-10 16:51:21 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _09e98f84e51c0afd12768a3e6163e8f491

NAMN: ANDERS ÅKNERT
TITEL, ORGANISATION: Lekmannarevisor, Norrtåg AB
DATUM & TID: 2021-03-10 16:53:59 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _08dc0240c68f330823c6acc8eb207fbff6

NAMN: Finn Cromberger
TITEL, ORGANISATION: Lekmannarevisor, Norrtåg AB
DATUM & TID: 2021-03-11 13:30:43 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _09b577b97756ea0583c0aff9c561b33264

NAMN: MATTIAS SEHLSTEDT
TITEL, ORGANISATION: Lekmannarevisor, Norrtåg AB
DATUM & TID: 2021-03-11 13:59:59 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _07c5e7a4cef12ad65db825375d33db3df8

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2021-03-11 14:00:07 +01:00
Ref: 1049901
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)

Styrelsen i Norrtåg AB

lakttagelser i 2020 års granskning

Av granskningen framgår att styrelsen och bolagets VD under året agerade för att hantera de negativa effekterna av pandemin. Med hänsyn till omständigheterna bedömer vi att bolagets verksamhet år 2020 genomfördes på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt. Vi bedömer också att styrelsen i huvudsak hade en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll.

Styrelsen bedömer att verksamheten år 2020 genomfördes i enlighet med bolagets kommunala ändamål och de kommunala befogenheterna. Vi gör ingen annan bedömning.

Rekommendationer

- Ställ krav på skriftlig utvärdering av om verksamheten är genomförd i enlighet med det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna.
- Komplettera de mångåriga målen med årliga mål.
- Utveckla metodmässigt internkontrollplanen och uppföljningen av planen.

Missivet är digitalt signerat

Mattias Sehlstedt
Lekmannarevisor

Anders Åknert
Lekmannarevisor

Mikael Gäfvert
Lekmannarevisor

Finn Cromberger
Lekmannarevisor

Vi åberopar bifogad rapport: *Grundläggande granskning år 2020 av Norrtåg AB*, revisionskontoret Region Västerbotten.

SIGNATURSIDA

Detta dokument har elektroniskt undertecknats av följande undertecknare:

NAMN:	Mikael Gäfvert
TITEL, ORGANISATION:	Lekmannarevisor, Norrtåg AB
DATUM & TID:	2021-03-10 16:50:01 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_09e98f84e51c0afd12768a3e6163e8f491

NAMN:	ANDERS ÅKNERT
TITEL, ORGANISATION:	Lekmannarevisor, Norrtåg AB
DATUM & TID:	2021-03-10 16:53:00 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_08dc0240c68f330823c6acc8eb207fbff6

NAMN:	Finn Cromberger
TITEL, ORGANISATION:	Lekmannarevisor, Norrtåg AB
DATUM & TID:	2021-03-11 13:33:03 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_09b577b97756ea0583c0aff9c561b33264

NAMN: MATTIAS SEHLSTEDT
TITEL, ORGANISATION: Lekmannarevisor, Norrtåg AB
DATUM & TID: 2021-03-11 13:59:16 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _07c5e7a4cef12ad65db825375d33db3df8

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2021-03-11 13:59:25 +01:00
Ref: 1049904
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)

Grundläggande granskning år 2020

Norrtåg AB

Foto: Jonas Westling

Mars 2021
Richard Norberg
Revisionsdirektör
Region Västerbotten

Innehåll

1. Sammanfattande analys	3
Rekommendationer till styrelsen	3
2. Bakgrund	4
Lekmannarevisorernas uppdrag	5
Iakttagelser i 2019 års granskning	5
Syfte och revisionsfrågor i 2020 års granskning	6
Revisionskriterier	6
Metod	6
3. Bolagets uppdrag och mål	7
Ägarnas uppdrag till bolaget	7
Ägarnas krav på rapportering	7
Styrelsens arbetsordning	8
Styrelsens verksamhetsplan	8
4. Granskningens resultat	11
Styrelsens styrdokument	11
Styrelsens löpande kontroll	11
Styrelsens interna kontroll	12
Störningar på grund av Covid-19	12
Uppgraderingen av ERTMS	13
Styrelsens årsredovisning	14
5. Svar på revisionsfrågor	16
Rekommendationer	16

1. Sammanfattande analys

Av granskningen framgår att bolagets styrelse och VD under året agerade för att hantera de negativa effekterna av pandemin. Med hänsyn till omständigheterna bedömer vi att bolagets verksamhet år 2020 genomfördes på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt. Vi bedömer också att styrelsen i huvudsak hade en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll.

Bolagets styrelse bedömer att verksamheten år 2020 genomfördes i enlighet med bolagets kommunala ändamål och de kommunala befogenheterna. Vi gör ingen annan bedömning.

Rekommendationer till styrelsen

- Ställ krav på skriftlig utvärdering av om verksamheten är genomförd i enlighet med det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna.
- Komplettera de mångåriga målen med årliga mål.
- Utveckla metodmässigt internkontrollplanen och uppföljningen av planen.

2. Bakgrund

Enligt bolagsordningen ska Norrtåg AB bedriva persontrafik med tåg på dagtid för kollektivtrafikmyndigheterna i Norrbotten, Västerbotten, Jämtland Härjedalen och Västernorrland.

Norrtåg AB är upphandlare och beställare av trafiken. Norrtåg AB tillhandahåller tåg och verkstad för service av tågen. Trafiken upphandlar Norrtåg AB med tjänstekoncession. Mellan Norrtåg AB och upphandlat trafikföretag finns en gränsdragningslista som reglerar ansvarsförhållandena mellan bolagen. Tjänstekoncessionen innebär att trafikföretagen behåller intäkterna från biljettförsäljning för resorna. För perioden 2015 – 2025 har Norrtåg AB avtal med Vy AB. Delar av underhållet av tågen utför Euromaint AB på uppdrag av Vy AB. Verkstaden som ligger i Umeå hyr Norrtåg AB från Umeå kommun.

Norrtåg AB äger inte tågen. Tågen hyr Norrtåg från AB Transito som är specialist på fordonsupphandlingar och förvaltning av fordonen. Transito ägs av Sveriges regioner och kollektivtrafikmyndigheter. Transitos uppdrag är att förse sina ägare med tåg. AB Transito ansvarar också för det tunga underhållet av tågen. Regionerna lämnar borgen för de lån som AB Transito har för att köpa in tågen.

Norrtågs styrelse har 8 ordinarie ledamöter och 3 ersättare. Bolaget har sitt säte i Umeå. I Umeå finns också bolagets kontor. På kontoret finns 6 anställda, varav 2 är utlånade till projekt.

Bolagets ägare

Norrtåg AB har fyra ägare som äger 25 procent var:

- Kommunalförbundet Norrbottens läns kollektivtrafikmyndighet.
- Länstrafiken i Västerbotten AB.
- Region Jämtland Härjedalen.
- Kommunalförbundet Kollektivtrafikmyndigheten i Västernorrlands län.

I regionerna pågår en diskussion om att föra över ägandet direkt till regionerna.

I ägardirektivet kan man läsa att upphandlingarna i av trafiken ska genomföras i samverkan med bolagets ägare. I upphandlingarna ska det utses upphandlingsgrupper bestående av personer från både bolaget och ägarna. Upphandlingsgrupperna ska godkänna förslag till förfrågningsunderlag innan det beslutas av bolaget.

Regionerna och staten delfinansierar

Merparten av verksamheten ska finansieras med hjälp av biljettintäkter. Verksamhet finansieras också av regionerna i de fyra nordligaste länen och av staten. År 2020 uppgick den offentliga finansieringen till 218 miljoner kronor, varav regionerna betalade 154 miljoner kronor, vilket var 9,7 miljoner kronor lägre än vad ägarna hade betalat in till bolaget. Bolaget ska ha ett noll-resultat och överskottet på 9,7 miljoner kronor bokades i årsboksutet upp som en skuld till ägarna. Bolaget är inte vinstdrivande.

Lekmannarevisorernas uppdrag

Lekmannarevisorernas uppdrag regleras i kommunallagen och aktiebolagslagen. Lekmannarevisorn granskar bolagets styrelse och VD. Lekmannarevisorerna ska granska och pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Lekmannarevisorerna ska också granska om den interna kontrollen är tillräcklig. Prövningen av verksamhetens ändamålsenlighet och om ekonomin är tillfredsställande utgår från ägarnas och ytterst fullmäktiges, direktiv och beslut för bolaget.

I ägardirektivet har ägarna beslutat att lekmannarevisorerna i sin årliga granskningsrapport särskilt ska bedöma om bolaget verksamheten är genomförd i enlighet med bolagsordningen och ägarnas direktiv. Lekmannarevisorerna ska också bedöma om verksamheten är genomförd i enlighet med de kommunala befogenheterna. Lekmannarevisorerna ska skyndsamt meddela ägarna om bolaget inte genomför verksamheten i enlighet med bolagsordningen och ägardirektiven.

Norrtåg AB har fyra lekmannarevisorer som utse av respektive fullmäktige i de fyra nordligaste regionerna. Enligt kommunallagen ska lekmannarevisorerna ta hjälp av sakkunnigt stöd (12 kap. 8 §). Lekmannarevisorerna bestämmer själv omfattningen på det sakkunniga stödet. För år 2020 har lekmannarevisorerna anlitat Richard Norberg på Region Västerbottens revisionskontor som sakkunnigt stöd.

Efter avslutad granskning ska lekmannarevisorerna överlämna sin årliga granskningsrapport till regionernas revisorer. Lekmannarevisorerna ska också överlämna sin rapport till bolagets bolagsstämma. Lekmannarevisorernas granskning är en del av den samordnade revisionen av respektive region. Det innebär att revisorerna i regionerna ska bifoga granskningsrapporter och revisionsberättelser från de kommunala bolagen till sina revisionsberättelser för regionerna. Med stöd av den samordnade revisionen ska respektive regionfullmäktige ta ställning till instruktioner för sina ombud inför de kommunala bolagens årsstämmor.

Auktoriserade revisorns uppdrag

Kommunala bolag ska också granskas av en auktoriserad revisor. Den auktoriserade revisorn väljs av bolagsstämman och har i uppdrag att granska bokföring, årsredovisning, intern kontroll samt styrelsens och VD:s förvaltning. Bolagets auktoriserade revisor skriver en revisionsberättelse som överlämnas till bolagsstämman. Den auktoriserade revisorn ska också överlämna sin revisionsberättelse till revisorerna i respektive fullmäktige. Lekmannarevisorn och bolagets auktoriserade revisor är två separata bolagsorgan med olika uppdrag. Uppdragen syftar till att ge ägaren ett så brett underlag som möjligt i sin bedömning i ansvarsfrågan avseende styrning, verksamhet och räkenskaper. Uppdragen är delvis överlappande när det gäller granskning av den interna kontrollen.

Iakttagelser i 2019 års granskning

Lekmannarevisorernas slutsats i 2019 års granskning var att verksamheten genomfördes på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Lekmannarevisorerna bedömde att styrelsen hade en tillräcklig styrning och kontroll över verksamheten år 2019.

Lekmannarevisorerna lämnade inga rekommendationer med anledning av granskningen år 2019. I underlaget till lekmannarevisorernas årliga granskningsrapport

föreslog det sakkunniga stödet (PwC) att bolagets styrelse skulle besluta om målin-
dikatorer för att pröva om verksamheten var effektiv.

Syfte och revisionsfrågor i 2020 års granskning

Granskningens syfte är att ge underlag för lekmannarevisorernas bedömningar i den årliga granskningsrapporten. Granskningen är översiktlig med inriktning mot bolagets resultat för år 2020 och styrelsens system för styrning och kontroll. För granskningen har vi formulerat följande övergripande revisionsfrågor:

- Har styrelsen med hjälp av grundläggande styrdokument säkerställt att verksamheten är genomförd i enlighet med fullmäktiges direktiv?
- Har styrelsen löpande under året haft tillräcklig kontroll över att beslutade styrdokument följs?
- Har styrelsen med hjälp av uppföljning vid årets slut säkerställt att verksamheten är genomförd i enlighet med fullmäktiges direktiv?

Med utgångspunkt av en riskanalys har lekmannarevisorerna beslutat att särskild uppmärksamhet i granskningen ska riktas till risker förknippade med:

- Störningar på grund av Covid-19.
- Uppgraderingen av ERTMS.

Revisionskriterier

Revisionskriterierna utgör de bedömningsgrunder som bildar underlag för granskningens analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterier för denna granskning är:

- Kommunallagen, 2, 5 och 10 kap.
- Aktiebolagslagen, 8 kap.
- Årsredovisningslagen, 6 kap.
- Bolagsordning
- Ägardirektiv

Metod

Granskningen är genomförd med hjälp av dokumentationsstudier av styrelsens styrande och redovisande dokument samt av styrelsens protokoll. Avstämningar är genomförda med bolagets VD och controller. I november 2020 och i samband med slutrevision i mars 2021 har lekmannarevisorerna genomfört träffar med bolagets styrelse och VD. Syftet med träffarna har varit att få information om bolagets verksamhet och resultat samt styrelsens arbete med att säkerställa en tillräcklig styrning och kontroll. Bolagets VD och controller har som ett led i kvalitetssäkringen getts möjlighet att lämna synpunkter på rapportutkast.

3. Bolagets uppdrag och mål

Ägarnas uppdrag till bolaget

Bolaget ska på uppdrag av kollektivtrafikmyndigheterna i de fyra nordligaste länen upphandla och beställa persontrafik på tåg på dagtid i respektive län (regionalt), mellan länen och angränsande län (inter regionalt) i överenskommelse med Trafikverket. I direktiven från ägarna kan man bland annat läsa att bolaget ska:

- Ska samverka med ägarna i arbetet med att planera, samordna och upphandla persontrafik på tåg som har hög kundtillfredsställelse.
- Erbjuder rationell och effektiv persontrafik med tåg.
- För regionens invånare erbjuder attraktiv persontrafik med tåg med hög tillgänglighet och standard. Norrtåg AB ska erbjuda regelbundna resor mellan de orter som de regionalpolitiska programmen pekar ut är viktiga att tillgodose.
- I dialog med ägarna samordnar trafikutbudet med den övriga interregionala trafiken.
- Utvecklar väl fungerande samarbete med ägarna och trafikentreprenörer och bidrar till att kompetensen hos dessa tas tillvara.
- Eftersträvar upphandlingar med incitament för trafikföretagen.

Ägarnas krav på rapportering

Bolaget ska lämna följande handlingar till ägarna:

- Kvartalsrapporter med prognoser för resultat för helåret.
- Årsredovisning. Förvaltningsberättelse ska utöver kraven i aktiebolagslagen innehålla en redovisning av hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bakgrund av det kommunala ändamålet och kommunala befogenheterna som anges i bolagsordningen. Redovisningen ska vara utformad så att den kan utgöra grund för regionstyrelsernas uppsiktsplikt enligt kommunallagen och lekmanrevisorernas granskning.
- Årligen redovisning av resandeutveckling och uppföljning av trafik tecknad med Trafikverket om "Norrtågsförsöket".

Vår kommentar

Ägarna bör se över bolagsordning och det ägardirektivet.

- Av bolagsordningen framgår inte vilka kommunala befogenheter som utgör ram för bolagets verksamhet vilket är ett krav enligt kommunallagen (10 kap. 3§).
- I ägardirektiven är kraven på bolagets styrning och rapportering begränsade. Inte heller vid bolagsstämman i maj 2020 riktade ägarna några specifika krav på bolaget.

Styrelsens arbetsordning

Styrelsen har beslutat att det är styrelsen som ska besluta om sådant som är strategiskt (mål, väsentliga policies och andra strategiska planer). Av arbetsordningen framgår att styrelsen ska besluta om bland annat följande styrdokument:

- Affärsplan eller marknadsplan
- Policies
- Styrelsens arbetsordning
- VD-instruktion
- Sammanträdesplan
- Budget
- Bokslutsdispositioner
- Delårsrapport
- Årsredovisning
- Upphandlingar av trafikavtal
- Investeringar i fastigheter
- Anställning av VD

Styrelsen ska enligt arbetsordningen se till att strategiska dokument är uppdaterade och följs.

Bolagets VD ska löpande hålla styrelsen informerad om viktiga händelser, utvecklingen av bolagets resultat, ställning, likviditet med mera. Rapporteringen ska vara utformad på sådant sätt att styrelsen kan göra välgrundade bedömningar. Enligt arbetsordningen ska VD vid styrelsemöten rapportera om:

- Trafik
- Ekonomi
- Allmän aktuell information

Till arbetsordningen finns en sammanträdesplan som visar när styrelsen under året ska besluta om styrdokument och få rapporter med mera.

Vår kommentar

Vi ser gärna att styrelsen i sin arbetsordning ställer krav på skriftlig utvärdering inför styrelsens bedömning om verksamheten är genomförd i enlighet med det kommunala ändamålet och inom de kommunala befogenheterna.

Styrelsens verksamhetsplan

Verksamhetsplanen för år 2020 inleds med att återge ägarnas uppdrag till bolaget och den affärsidé som styrelsen beslutat om:

"Norrtåg AB skall vara en viktig faktor för Norrlands regionala utveckling. Norrtåg ska, på affärsmässiga grunder, erbjuda samhällsekonomiskt effektiva, attraktiva och långsiktigt hållbara resmöjligheter för de som bor i, verkar i eller besöker regionen."

I verksamhetsplanen uppger styrelsen att bolaget har som vision att bilda ett väl sammanhållet och attraktivt trafiksystem tillsammans med den övriga kollektivtrafiken. Bolagets planering i verksamhetsplanen utgår från följande verksamhetsområden:

- **Resenären.** Bolaget ska utgå från resenärernas olika behov. Tågen ska vara bekväma och anpassade till arbetspendling och andra behov. Trafiken ska vara tillgänglig, lätt att planera och informationen till resenärerna ska vara god.
- **Utbud.** Trafiken ska knyta samman städer och kommuner så att invånarna snabbt kan ta sig till arbete, skola och fritidsaktiviteter. Norrtåg ska samverka med övriga aktörer inom kollektivtrafiken. Bolaget ska verka för att järnvägsnätet underhålls och utvecklas. En väsentlig del för bolaget är att tillhandahålla väl fungerande tåg och depå för tågen till den operatör som genomför trafiken.
- **Varumärket.** Allmänheten ska ha en positiv uppfattning av varumärket Norrtåg. Det ska finnas en tydlig arbetsfördelning mellan Norrtåg och operatör för arbetet med att bygga varumärket.
- **Styrning och ekonomi.** Upphandling och inköp är en del av den strategiska styrningen. Uppföljning av trafikavtal under avtalstid är en viktig del för att säkerställa att trafiken genomförs i enlighet med enligt avtal, att fel och brister uppräcks och att medborgarna får den verksamhet som de har rätt till. För att säkerställa framtida statlig finansiering av Norrtågstrafiken behöver bolaget kontinuerligt följa upp politiska beslut, regler för statligt stöd, vad Norrtågstrafiken bidrag med utifrån transportpolitiska och regionala perspektiv. Norrtåg ska aktivt bevaka utvecklingen av banavgifter, fordons- och depåkostnader med mera och vilka konsekvenser dessa får på trafikkostnaderna.

För respektive verksamhetsområde beslutade styrelsen om särskilda fokusområden för år 2020. I verksamhetsplanen hade styrelsen också sammanställt en SWOT-analys med bedömningar om styrkor, svagheter, möjligheter och hot. I tabellen på nästa sida återger vi de mål som styrelsen beslutade om för år 2019, 2021 och 2025:

Målområde	2019	2021	2025
Resenär			
Helhetsintryck (NKI)	84%	90%	90%
Utbud			
Regularitet*	94%	95%	95%
Punktlighet*	97%	95%	95%
Varumärke			
Resandeutveckling	8% årligen	5% årligen	5% årligen
Känt varumärke	60%	80%	80%
Positivt inställda till varumärke	60%	70%	70%
Ekonomi/Styrning			
Ekonomi	Ekonomi i balans	Ekonomi i balans	Ekonomi i balans
God ekonomisk hushållning	Årlig uppföljning av verksamhetsplan med fokusområden.	Årlig uppföljning av verksamhetsplan med fokusområden	Årlig uppföljning av verksamhetsplan med fokusområden

* Målsättning utifrån trafikpåverkande händelser som operatören styr över.

Vår kommentar

Vi bedömer att styrelsen hade en genomarbetad verksamhetsplan för år 2020 med tydlig struktur och med utgångspunkt av bolagets uppdrag. Det övergripande uppdraget, affärsidén och visionen hade styrelsen delat in och brutit ned i verksamhetsområden, fokusområden och mätbara mål. Positivt är också att det i verksamhetsplanen fanns en SWOT-analys med bedömningar av styrkor, svagheter, möjligheter och hot. Vi noterar dock att styrelsen i verksamhetsplanen för år 2020 innehöll mål för åren 2019, 2021 och 2025 men inte för 2020. Bolagets VD har förklarat att bolagets mål är långsiktiga. För år 2020 har bolaget enligt VD i styrningen och uppföljningen utgått från de mål som var beslutade för år 2021. Vi rekommenderar styrelsen att även ha årliga mål.

4. Granskningens resultat

Styrelsens styrdokument

I tabellen nedan har vi sammanställt i vilken grad styrelsen beslutade om grundläggande styrdokument för år 2020.

Styrdokument	Beslut	Vår kommentar
Affärsplan	Ja	Framgår av verksamhetsplan
Arbetsordning	Ja	2020-05-14, §753
Instruktion till VD	Ja	Framgår av styrelsens arbetsordning
Verksamhetsplan för år 2020	Ja	2019-12-11, §730
Mätbara mål	Ja	I verksamhetsplanen finns mätbara mål för år 2019, 2021 och 2025 men inte uttryckligen för år 2020.
Budget år 2020	Ja	2019-05-22, §706
Internkontrollplan för år 2020	Ja	2019-12-11, §730
Attestordning	Ja	2019-12-11, §730
Delegationsordning eller motsvarande	Ja	Framgår av arbetsordning och regler för attestering
Dokumenthanteringsplan	Ja	2014-12-18, §477, senast reviderad av VD 2018-02-23

För bolaget finns också en rad andra styrdokument som:

- Upphandlingspolicy
- Placeringspolicy
- Riktlinjer för representation
- Kommunikationsplan
- Riktlinjer för reklam och marknadsföring
- Integritetspolicy

Vår kommentar

Bolagets styrelse har i hög grad beslutat om styrande dokument.

Styrelsens löpande kontroll

År 2020 hade bolagets styrelse 5 protokollförda sammanträden. En genomgång av protokollen visar att styrelsens under året fick information om bolagets verksamhet med hjälp av ekonomiska rapporter, VD-rapporter med mera. I stor utsträckning kan man följa styrelsens arbete med hjälp av protokollen och bifogade underlag. Protokoll, styrande dokument, uppföljningsrapporter med mera finns samlade i en digital plattform som styrelsens ledamöter har tillgång till.

Vår kommentar

Med hjälp av protokollen kan vi se att styrelsen hade god löpande kontroll över verksamheten år 2020.

Styrelsens interna kontroll

Styrelsens internkontrollplan

Styrelsen beslutade i december 2019 om sin internkontrollplan för år 2020. Planen utgick från identifierade risker inom områdena:

- Resenär
- Trafik
- Multifunktionshall
- Ekonomi och styrning

Sammanlagt beskrevs och värderades ett 20-tal risker. För var och en av riskerna fanns beskrivningar av planerade kontroller, vilka som var ansvarig för kontrollerna och tidplan för när kontrollerna skulle genomföras.

Den 24 februari 2021 följde styrelsen upp internkontrollplanen för år 2020 med en skriftlig rapport. I den skriftliga rapporten följde styrelsen upp resultatet av kontrollerna upp hjälp av kommentarer och färgmarkeringar. Enligt redovisningen varierade resultaten för de olika kontrollerna. För några av kontrollerna var "statusen" helt grön. För några av kontrollerna var statusen markerade med delvis grön och grå färg. Vissa av kontrollerna var inte genomförda på grund av pandemin. Uppföljningsrapporten saknade en sammanfattande analys av hur den interna kontrollen hade fungerat under år 2020. I årsredovisningen kan man läsa att uppföljningen av planen för intern kontroll inte hade visat på brister som medförde att särskilda åtgärder behövde vidtas.

Vår kommentar

Det är positivt att styrelsen årligen beslutar om en internkontrollplan och genomför uppföljning av planen. Internkontrollplanen har bra struktur med tydligt identifierade riskområden, uppgifter om kontroller med mera. Vi ser gärna att kontrollerna metodmässigt blir mer avgränsade så att det tydligare framgår vilka kontrollmoment som faktiskt ska genomföras. Även uppföljningen kan utvecklas så att det tydligare framgår hur kontrollerna är genomförda.

Störningar på grund av Covid-19

En genomgång av styrelsens protokoll för år 2020 visar att styrelsen vid sina sammanträden fick information om situationer som uppstod på grund av pandemin. Se exempel i tabellen nedan.

Datum för sammanträde	Information
2020-05-14, §759	Information om att trafiken kraftigt hade minskat till följd av pandemin. Norrtåg AB hade löpande dialog med operatören om åtgärder och negativa konsekvenser för operatören. Information om att operatören hade vidtagit flera åtgärder för att minska risken för smittspridning.
2020-09-24, §770	Information om att resandet kraftigt minskade i mars och april 2020 på

grund av pandemin. Totalt sjönk resandet med 69 procent. Uppgifter om dialog med operatör och vidtagna åtgärder. Bland annat infördes sommartidtabell tidigare än planerat. Den 10 augusti 2020 infördes hösttidtabell. Uppgift om viss återhämtning av trafiken i augusti 2020. Jämfört med augusti 2019 hade trafiken minskat med 30 procent. Uppgifter om viss trängsel på sträckan Nordmaling – Umeå och om vidtagna åtgärder.

2020-12-10, §788

Information om att resandet år 2020 hade minskat med 34 procent i jämförelse med år 2019 och att Norrtåg hade dialog med operatören Vy om deras stora tapp på intäkter. Trafikverket hade beslutat om ersättning för perioden mars – juni 2020 som skulle betalas till Vy vid slutet av år 2020. Norrtåg skulle ha fortsatt dialog med Vy. Bedömningen var att Vy även under första halvåret 2021 riskerade att få stora underskott.

Uppgraderingen av ERTMS

En genomgång av styrelsens protokoll för år 2020 visar att styrelsen vid sina sammanträden fick information om uppgraderingen av ERTMS. Se exempel i tabellen nedan.

Datum för sammanträde	Information
2020-02-19, §742	Information om pågående diskussion med Trafikverket om ersättning för merkostnader för uppgradering av ERTMS. Bolaget inväntade den fortsatta diskussionen med Trafikverket. Information om att styrelsen 2019-09-19 höjde risken från en 3 till en 4 när det gällde riskens effekt. Risk att tidplanen för uppgraderingen skulle förskjutas.
2020-05-14, §759	Information om att uppgraderingen av ERTMS skulle medföra problem och kostnader för Norrtåg AB. Bolaget inväntade en fortsatt diskussion om med Trafikverket om finansieringen av uppgraderingen.

2020-09-24, §770	Uppgifter om att tidplanen för när uppgraderingen skulle bli klar var framflyttad till slutet av april 2021. Enligt den första tidplanen skulle uppgraderingen blivit klar i januari 2020. Kostnaderna för uppgraderingen av ERTMS beräknades till ca 50 miljoner kronor. Norrtåg inväntade besked från Trafikverket om ersättning för uppgraderingen.
2020-12-10, §778	Uppgift om att det var stora förse-ningar hos leverantören i arbetet med att uppgradera ERTMS. Uppgrade-ningen beräknades bli klar i april 2021. Mot bakgrund av att uppgraderingen var ett pilotprojekt ansåg styrelsen att Trafikverket borde betala ekonomisk kompensation till Norrtåg AB. De di-rekta och indirekta kostnaderna för uppgraderingen låg enligt Norrtåg på ca 50 miljoner kronor för bolaget. Det pågick arbete med att sammanställa kostnaderna vilka skulle meddelas Tra-fikverket.
2020-12-10, §793	Styrelsen beslutade att höja risknivån för fordonstekniska störningar och ka-pacitet för underhåll och fordon med en punkt med anledning av försening-arna i uppgraderingen av ERTMS.

Vår kommentar

Vår granskning av protokoll visar att styrelsen under år 2020 löpande höll sig väl in-formerad om effekter av pandemin och om uppgraderingen av ERTMS.

Styrelsens årsredovisning

Krav på årsredovisningen

Enligt årsredovisningslagen ska styrelsens förvaltningsberättelse innehålla en rättvi-sande översikt över utvecklingen av bolagets verksamhet, ställning och resultat. Styrelsen ska redogöra för händelser av väsentlig betydelse för företaget som in-träffat under räkenskapsåret. Styrelsen ska enligt årsredovisningslagen också redo-göra för företagets förväntade framtida utveckling inklusive beskrivningar av vä-sentliga risker och osäkerhetsfaktorer.

Enligt ägardirektivet ska bolagets styrelse i sin förvaltningsberättelse utöver kraven i aktiebolagslagen redovisa hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bak-grund av det kommunala ändamålet och kommunala befogenheterna som anges i bolagsordningen. Redovisningen ska vara utformad så att den kan utgöra grund för

regionstyrelsernas uppsiktsplikt enligt kommunallagen och lekmannarevisorernas granskning.

Styrelsens årsredovisning för år 2020

I inledningen av förvaltningsberättelsen redovisade styrelsen att pandemin under år 2020 medförde starkt ändrade resvanor. Framför allt minskade affärsresandet kraftigt. Styrelsen uppgav att Norrtåg AB och operatören Vy under år 2020 hade inriktat arbetet på att skapa förutsättningar för tryggt resande och upprätthålla trafik på samtliga linjer. I förvaltningsberättelsen kan man läsa att resandet år 2020 minskade med 36 procent i jämförelsen med år 2019. Minskningen hade enligt förvaltningsberättelsen haft en negativ påverkan på operatörens ekonomiska resultat. Styrelsen uppgav att operatören hade fått 29 miljoner kronor från staten i kompensation för förlorade intäkter för perioden mars – juni 2020. Av förvaltningsberättelsen framgår att diskussion om ekonomisk kompensation till följd av pandemin skulle fortsätta under år 2021. Styrelsen bedömde att resandet skulle återhämtas när pandemin var över.

I förvaltningsberättelsen fanns också uppgifter om:

- Att en ny multifunktionshall hade invigts i Umeå under hösten 2020. Enligt förvaltningsberättelsen skulle den nya hallen bidra till bättre tillgång till fordon i trafik och ge en positiv ekonomisk effekt.
- Arbetet med en ny tågstrategi. Tidplanen var att en utredning och analys skulle bli klar i december 2021.
- Bolagets bidrag till förbättrad miljö och minskad klimatpåverkan.
- Händelser och resultat inom respektive verksamhetsområde:
 - Resenär
 - Utbud
 - Varumärke
 - Ekonomi och styrning

Av den ekonomiska redovisningen framgår att bolaget år 2020 hade intäkter på 354,5 miljoner kronor. Den regionala finansieringen för trafiken uppgick till 154,2 miljoner kronor vilket var 9,7 miljoner kronor lägre än inbetalt av ägarna. Dessa 9,7 miljoner kronor bokades upp som skuld till ägarna.

I förvaltningsberättelsen intygade styrelsen att bolagets verksamhet hade genomförts i enlighet med det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna. I förvaltningsberättelsen kan man läsa att styrelsen vid sitt sammanträde den 24 september 2020 hade gjort dessa bedömningar med utgångspunkt av bolagets:

- Bolagsordning
- Ägardirektiv
- Mål i verksamhetsplanen för år 2020
- Grundprinciper för de kommunala befogenheterna

I förvaltningsberättelsen redovisade styrelsen också att:

- En årlig enkät visat att styrelsearbetet hade fungerat bra.

- Att den årliga uppföljningen av planen för internkontroll visat det inte fanns brister som innebar att bolaget behövde vidta några särskilda åtgärder.

Vår kommentar

Vi bedömer att styrelsen i förvaltningsberättelsen på ett bra sätt redovisar väsentliga händelser under år 2020 och risker som är förknippade med framtiden. Förvaltningsberättelsen är informativ och välskriven. Av redovisningen framgår att bolaget under år 2020 fick hantera flera svåra frågor. Redovisningen i av resultaten för verksamhetsmålen bör dock utvecklas.

Vår protokollgranskning visar att det saknades en skriftlig utvärdering som underlag när styrelsen den 24 september 2020 (§772) bedömde att verksamheten var genomförd i enlighet med det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna.

5. Svar på revisionsfrågor

Med hänsyn till omständigheterna med pandemin bedömer vi att bolagets verksamhet år 2020 genomfördes på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt. Vi bedömer också att styrelsen i huvudsak hade en tillräcklig styrning och uppföljning.

Bolagets styrelse bedömer att verksamheten år 2020 genomfördes i enlighet med bolagets kommunala ändamål och de kommunala befogenheterna. Vi gör ingen annan bedömning.

Revisionsfråga	Bedömning	Vår kommentar
Har styrelsen med hjälp av grundläggande styrdokument säkerställt att verksamheten är genomförd i enlighet med fullmäktiges direktiv?	JA	Styrelsen har dock inte beslutat om mål för år 2020.
Har styrelsen löpande under året haft tillräcklig kontroll över att beslutade styrdokument följs?	JA	
Har styrelsen med hjälp av uppföljning vid årets slut säkerställt att verksamheten är genomförd i enlighet med fullmäktiges direktiv?	DELVIS	Uppföljningen av resultaten för verksamhetsmålen kan utvecklas. Det saknas en skriftlig utvärdering som underlag inför styrelsens bedömning om verksamheten var genomförd i enlighet med det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna.

Rekommendationer

Vi rekommenderar styrelsen att:

- Ställ krav på skriftlig utvärdering av om verksamheten är genomförd i enlighet med det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna.

- Komplettera de mångåriga målen med årliga mål.
- Utveckla metodmässigt internkontrollplanen och uppföljningen av planen.

Umeå den 3 mars 2021

Richard Norberg
Certifierad kommunal revisor

Revisionskontoret
Region Västerbotten